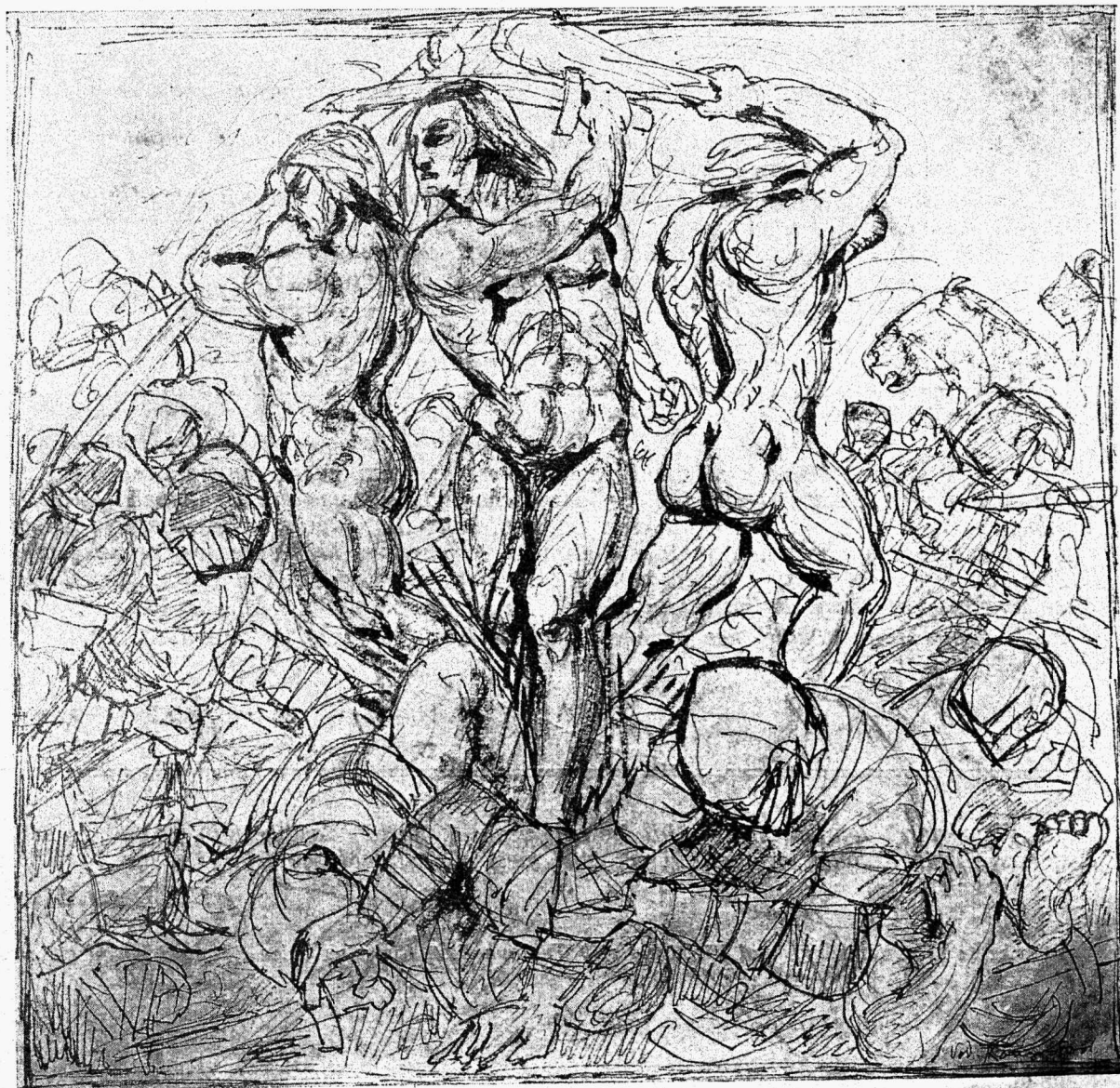

VIKERKAAR

Voldemar Kangro-Pool

Olevipoeg, Alevipoeg ja Kalevipoeg võitluses vaenlaste vastu

Toimetusele tulnud kiri.

Kallis „Vikerkaar“!

Mis Sinuga on juhtunud, et Sa enam korralikult iga nädal ei paista nagu ennem, vaid väga korratult — üle kahe nädala — meid noori rõõmustama tuled? Kas siis tõesti tahad hakata üle kahe nädala ilmuma? Oh see oleks meile noortele raske hoop! Oled ju ainuke väärtuslik noorte ajakiri, kes hoiab ärkvel ja erksad meid noori ning paneb lõõmama me hinged täis noorustuld pakkudes meile nii palju, nii palju väärtuslikku ja ilusat — aga kui nüüd harvem meid vaatama tuled, siis kõduneme ja hallitame me ootuses, ilma et miski me vaimu teritaks ja värskendaks. Kas siis tõesti sarnane väärtuslik ajakiri peab kängu jääma, et võidurõõmus hõiskaksid siis ajakirjad, mis panna pakuvad? Ei, seda ei tohi sündida ja sellepärast, kõigi meie Eesti noorte tuleviku pärast — armas „Vikerkaar“: paista endiselt meile iga nädal omas täies hiilguses, et me võiks Sinult jõudu ja tuge saada endi tuleviku jaoks, et meist sirguksid väärilised Eesti kodanikud.

Selleks kõigeparemat jõudu ja edu auväärt „Vikerkaare“ toimetusele töötada, et hoida „Vikerkaart“ tema täielisel hiilgusel.

Krüüdneri noorte nimel vikerkaarlane

Väike Teele.

Toimetuse vastus.

Väike Teele, kõik vikerkaarlased ja „Vikerkaare“ sõbrad!

Peame lahkuma, Väike Teele ja kõik meie vikerkaarlased! Tänane number on viimane, mis tuleb tervitama Teid, meie noored sõbrad!

Eesti kestvad majanduslikud raskused ei luba Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisusele endiste 3¹/₂ aasta eeskujul ohverdada suuri summasid, et üleval pidada ajakirja ja kinkida noortele sellega hääd kirjandust ja rohkesti rõõmu igal reedel. Kahjuks ei tulnud ka haridusministeerium siin appi noorte soovidele ja tungivatele nõuetele. Ja seega peab „Vikerkaar“ oma IV aastakäigu I poolaastaga oma ilmumise lõpetama.

Toimetusel on kahju katkestada tööd, mille sihiks oli tuua Teile, noortele, kõige paremat, mis Teid võis huvitada kirjanduse, kunsti ja teaduse alal. Kahju on eriti selle pärast, et veel oli palju kauneid kavatsusi, mis nüüd peab teostamata jääma. Kahju ka selle pärast, et kindlaks oli kujunenud sild, mille kaudu vikerkaarlased leidsid tee oma „Vikerkaare“ juure ja tugevaks saanud side noorte ja „Vikerkaare“ vahel ühisel püüdel parema poole, elu väärtusliku sisu poole.

Kuigi tunnistame tõeks Eesti majanduslikke raskusi, kuigi peame leppima sellega, et Haridusministeerium ei leidnud olevat võimaliku toetada koolide, õpetajaskonna, väljapaistvate seltskonnategelaste ja noorsoo poolt hääks kiidetud ja tarvilikuks tunnistatud noorte-ajakirja „Vikerkaart“, langeb siiski osa süüd meie ajakirja ilmumise enneaegses katkestamises rahva endi kanda: Rahvas ise ei toeta küllalt lugemisega hääd kirjandust. Ohutage, noored, väärtusliku kirjanduse lugemisele! Saage kultuurikandjateks!

Avaldame tänu kõigile, kes meiega samas sihis on töötanud ja mõtelnud.

Teie

„Vikerkaar“.

„Vikerkaare“ tellijad, kelle tellimise aeg peale 1. juulit edasi kestab, võivad makstud raha eest kas „Laste Rõõmu“, raamatuid või teisi meie väljaandeid soovi järgi saada.

Väljaandjad.

Märkus: Tarvitamata jäänud käsikirjad võib Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontori kaudu kätte saada.

Nr. 26.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp. * Tegev toimetaja: J. Neggo-Võsalo.

1925.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk t. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kl. 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: koos postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk. Üksik number 15 mk.

Kuulutuste hind: à 5 mk. m/m veeru eest või 1/4 lhk. 2000 mk.

VAARAO POEG.

B. Pruss'i ajaloolik legend.

Egiptuse vägev vaarao Ramses oli suremas. Maha tiigri nahale oli sirutanud surmahaigus mehe, kes 50 aastat oli juhmilt käsutanud miljonid rõhutuid. Ta jalgu kattis peeneim vaip, mille talle Ehiopia kuningas oli kinkinud.

Rinnale langes mingisugune raskus, raskus, mis imes siidamest vere, kätest jõu ja vahete-vahel isegi päast mõistuse. Nagu mõõgast haavatud kangeline pikutas suur vaarao tiigrinahal, kallid vaip jaalgel, surma oodates.

Talle omase karmusega laskis ta Karnaki templist targema targa kutsuda ja ütles talle:

„Ma tean, sul on kanged arstirohke, mis kohe parandada või tappa võivad. Kohe valmistada minule rohi mu haiguse vastu. Lõppegu see juba siis nii — või teistil!“

Tark Karnaki templist kõhkleb.

„Suur Ramses,“ sosistas ta viimaks, „eks ole sellest ajast, mil sa esimest korda igavest päikest püramiidide tagant nägid ilmuvat, juba sada korda Niiluse vood üle kallaste ühtunud ja jälle tagasi vajunud. Kas tohin ma anda sulle rohtu, mille mõju isegi kõige noorema sõjamehe juures kindel ei ole?“

Vaarao nägu kivines.

„Nähtavasti olen ma väga haige, et sina, preester, jüged mulle nõu anda. Vaiki ja tee kuidas sind käsen.

Minu surma pärast ärge kartke. Egiptus ei jää vaaraoita, sest minu poeg Hyros on veel elus.“

Preester ulatas vaaraole väriseval käel rohupeekri, mille see ühe sõõmuga tühjendas, nagu janune veepeekri. Siis laskis ta Thebäst kuulsaima tähetundja kutsuda ja käskis teda salgamata teatada, mida tähed kuulutavad.

„Saturnus on kuuga ühinenud,“ vastas mees, „see kuulutab ühe sinu suguvõsa liikme surma. Asjata võt-

sid sa kanget rohtu, see ei avita, sest maeruväärne on inimlaste tahtmine Igavese Taevastevalitseja tahtmise kõrval.“

„Mõistan, et tähed minu surma kuulutavad. Millal peab see saabuma?“

„Veel eme, kui päike tõuseb, oled sa kas terve kui minasarvük, või kannab sinu piha sõrmust sinu poeg Hyros,“ vastas tark Karnaki templist, sügavalt kummardades.

„Viige Hyros vaaraode saali,“ sõnas Ramses juba kustuva häälega. „Oodaku ta sääl minu viimset sõna ja sõrmust, et vaaraode valitsemises minutitki ei tules vahet.“

Pisarad ilmusid Hyrosel silma isa lähedat lõppu kuulda saades. Et aga Egiptuse troon minutikski ei pidanud vabaks jääma, ruttas kurb troonipärilja, keda rohkearvuline saatkond ümbritses, vaaraode saali.

Trepil, mille marmorastmed alla jõeni langesid, istet võttes, hakkas ta ümbruskonda vaatlema.

Kuu, mille lähedal halbakuulutav Saturnus säras, hõbetas Niiluse prongsvoojusid, aedades lamased hiigla-püramiidide varjud ja kogu org näis mitme penikoorma kanguselt ümberringi kaetud kerge udulinikuga. Hülise aja pääle vaatamata olid hurtsikud sääl all valgustatud, kunni nende elanikud lossi ümber kihasid. Lugemata hulk lootsikuid õõtsus Niilusel nagu piduajal. Palmimetsad, Niiluse kaldad, turuplatsid ja teed Ramsese lossi juures olid inimesi täis. Kuid siiski valitses niisugune vaikus, et Hyrose kõrvu Niiluse kõrkjate sahin ja saaki otsivate hüüanide ulumine kostsid.

„Miks on kõik inimesed täna öösel väljas?“ küsis Hyros ühe õuekondlase käest, inimeste pääle merele näidates.

„Nad tahavad sinu uut vaaraot tervitada ja sinu huultelt kuulutatud häätegeusid kuulda.“

Sel silmapilgul ärkasid troonipärijas esimest korda valitsuseahnus ja suurusetunne.

„Ja mida tähendavad need tuled?“

„Preestrid sammuvad sinu ema Zefiri hauale, et tema jäänuseid vaarao püramiidi kanda.“

Hyrose südamel ärkas vana armastus ema vastu, kelle halastamata Ramses orjade sekka lasi matta, et ta orjade ja vangide vastu armu oli näidanud.

„Ma kuulen hobuste hirmumist,“ sõnas Hyros kuulatahes. „Kes võiks küll nii hillasel ajal veel sõita?“

„Kantsler saatis käskjala sinu õpetaja Hetro järele.“

Hyros ohkas oma armsa sõbra pääle mõeldes, kelle Ramses selle eest kodust eemale oli saatnud, et ta tema poja hinges jätkust sõdade vastu ning kaastundmust rõhutatud rahva vastu oli õhutanud.

Selle järele ei küsinud Hyros enam midagi. Ta vaiks ja kattis silmad kätega.

Korruga karjatas ta valu pärast.

„Mis sul on, Hyros?“

„Mesilane nõelas minu jalga,“ vastas kahvatanud troonipärija.

Õukondlane vaatas kuu rohekal valgusel ta jalga.

„Täna Osirist, et sind ämblik ei nõelanud, kelle mürk sel ajal alati on surmav.“

Sel silmapilgul astus ülemsõjamees sisse ja, Hyrose poole kummardanud, ütles:

„Oma surma lähedust tundes saatis mu Ramses: „Mine Hyrose juure, sest minul ei ole enam kaua elada, ja täida tema tahtmisi, nii nagu sa minu omi täitsid. Kuiigi ta sind käseks Ülem-Egiptuse ethiooplastele anda, pead sa selle täitma, niipea kui sa minu sõrmuse tema sõrmes näed, sest valitseja suu läbi kõneleb surematu Osiris.“

„Ma ei anna Egiptust ethiooplastele,“ vastas troonipärija. „Kuid rahu teen ma nendega, sest mul on kahju oma rahva verest. Kirjuta kohe käsk ja hoiä käskjalad valmis, et nad kohe, niipea kui esimesed hõisked, millega rahvas mind kui vaaraot tervitab, kostavad, noolena sinnapoole kihutaksid, kus päike lõunas seisab, ja ethiooplastele minu nimel vabaduse kuulutaksid. Kirjuta veel teine käsk, et sellest tunnist pääle aastasadade vältel ühelgi vangil lahinguväljal keelt välja ei tohi küskuda. Nii käskisin mina õelda.“

Ülem sõjamees langes käskija jalge ette ja läks siis minema, et käskusid valmis kirjutada. Troonipärija aga käskis õukondlast oma haava uuesti järele vaadata.

„Sinu jalg on veldi paistetunud,“ ütles õukondlane. „Mis oleks aga siis olnud, kui mesilase asemel ämblik sind oleks nõelanud!..“

Saali astus riigikantsler ja, troonipärija ees kummardanud, sõnas ta:

„Vägev Ramses saatis, oma nägemise nõrkemist tundes, minu su juure käsuga: „Mine Hyrose juure ja täida pimedalt tema tahtmisi, kui ta sind ka peaks käskima orje ahelaist vabastada ja rahvale kogu maa jagada. Täida seda, kui sa tema sõrmes minu sõrmuse näed, sest käskija suu läbi kõneleb surematu Osiris.“

„Niisuguseid soove minu siida ei tunne,“ vastas Hyros, „aga kohe kirjuta käsk valmis, et maarenti ja hinge-

maksu poole võrra vähendataks, et orjadele kolm vaba päeva nädalas antaks ja et neile ilma kohtuta kepiga selga ei tohi lüüa. Siis kirjuta veel käsk, et minu õpetaja Hetro tagasi toodaks, kes minu arvates on kõige targem ja kallimeelsem egiptlane. Nii lasen mina õelda.“

Kantsler langes käskija jalge ette, kuid veel ei olnud ta jõudnud ära minna, kui ülempreester sisse astus.

„Hyros,“ ütles ta, „iga minut ootame suure Ramsese varjude valda minekut ja Osiris saab tema südamel oma eksimata kaaluga kaaluma. Aga niipea kui vaarao piha sõrmus sinu sõrmes hülgab, käse — ja ma tahan sind kuulda, kui sa ka toreda Ammoni templi käsed purustada, sest käskija suu läbi kõneleb surematu Osiris.“

„Mitte purustada,“ vastas Hyros, „vaid uusi templeid tahan ma ehitada ja neid veel enam ilustada. Kõige-päält nõuan, et minu ema Zefiri jäänused pidurongis ära toodaks. Nii ütlesin mina.“

„Sa alustad targalt,“ vastas ülempreester. „Nende käskude täitmiseks on juba kõik tehtud ja käsud kirjutatan ma silmapilk valmis. Niipea kui sa neid vaaraode sõrmusega puudutad, süüitan selle küünla sinu, et rahvale sinu häätegeusid teatada!“

Sisse astus tark Karnaki templist.

„Hyros, ma ei imesta, et sa kahvatanud oled, sest et sinu isa Ramses on suremas. Valitsejate valitseja ei suutnud kannatada vägeva arstirohu mõju, mis ma talle pidin valmistama. Tema juure jäi ainult ülempreestri asemik, et niipea kui Ramses surnud, temalt piha sõrmus võtta ja täielise võimu märgina sinule anda. Aga sa kahvata ikka enam ja enam! Millest see tuleb?“

„Vaata minu jalga,“ oigas Hyros ja langes kuldtoolile, mille käepidemed kullipäade kuju kandsid.

Tark heitis põlvili, vaatles jalga ja pörkus hirmunult tagasi.

„Hyros,“ sosistas ta, „sind on haruldaset mürgine ämblik nõelanud!“

„Kas pean surema?.. Niisugusel silmapilgul?!“ küsis Hyros vaevalt kuuldava häälega. „Kas see varsi sünnib?.. Ütle tõtt!“

„Enne kui kuu sääl selle pilve taha peitu poeb.“

„Kui kaua elab veel Ramses?“

„Kuidas võin mina seda teada?.. Vahest tuaksegi sulle juba tema sõrmus.“

Sel silmapilgul astusid ministrid käskudega sisse.

„Kantsler,“ hüüdis Hyros ja haaras tema käest kinni, „kui ma praegu sureksin, kas siis täidaksid minu käsud?“

„Ela, Hyros, oma vanaisa vanadusen!“ vastas kantsler. „Aga kui sa isegi kohe tema järel Osirise kohtu ette peaksid astuma, siiski täidetakse iga sinu käsk, kui sa selle vaaraode piha sõrmusega oled puudutanud.“

„Sõrmusega!“ kordas Hyros, „aga kus ta on?“

„Ma lasksin oma asemikule ütelda,“ sosistas ülempreester, „et silmapilgul, mil Ramsese siida vaikib, sõrmus ära võetakse.“

„Tänan teid!“ sõnas Hyros. „Kui kahju... ah, kui kahju!.. Aga ma ei sure ju mitte täiesti... minu õnnistus, rahu... rahvaste õnn jäävad ometi...“

„Kas kaua veel?“ küsis ta arstilt.

„Sural on sinu juure veel tuhat sammu käia,“ vastas arst kurvalt.

„Kas te ei kuule? Kas ei tule keegi?“ küsis Hyros. Vaikus.

Kuu lähenes pilvele ja puudutas juba peaaegu tema äärt. Peenike liiv sahises tasa liivakellas.

„Kui kaugel on surm?“ sosistas Hyros.

„Kaheksasada sammu,“ vastas arst. „Ma ei tea, kas sa kõik käsud enam piha sõrmusega jõuaksid puudutada, kuigi see sulle praegu toodaks...“

„Andke käsud siia,“ sõnas troonipärija. „Ja sina,“ pööris ta arsti poole, „iitle, kaua mul veel elada on, et ma vähemalt oma kõige kallimad käsud võiksin kinnitada.“

„Kuussada sammu,“ vastas arst.

Hingemaksu ja orjade töö vähendamise käsk langes Hyrose käest jalge ette maha.

„Viissada...“

Käsk ethiooplastega rahutegemise üle libises Hyrose põlvedelt.

„Kas keegi ehk ei tule?“

„Nelisada,“ vastas arst.

Hyros vajus mõtteisse ja viskas siis Zefiri jäänuste äratoomise käsu eemale.

„Kakssada...“

Üksainus käsk — keeld, et vangidel keeli välja ei tohi kiskuda, jäi tal veel põlvile.

„Sada...“

Kesk haudvaikust oli punkinge klöbinat kuulda.

Saali jooksis ülempreestri asemik. Hyros sirutas talle käe.

„Ime on sündunud,“ hüüdis sissetulja. „Suur Ramses on terveks saanud! Ta tõusis võimsalt asemelt ja tahab päikese tõusu ajal lõvjahile minna... Sind aga, Hyros, kutsub ta iseäralise armu ja helduse märgiks enese saatjaks...“

Hyros vaatas kustuvate silmadega Nilusele... ja kaks pisarat, verist pisarat, veersid tal silmist.

„Sa ei vastagi?“ küsis imestanud Ramsese käskjalg.

„Kas sa ei näe, et ta on surnud?“ sosistas tark Karnaki templist.

Tõlkinud K. Kajak.

On suviõhtu.

Leo Kents.

On suviõhtu, suviõhtu sume.
Aed värviline, kirendav basaar,
Sa esil manat unistuste saar.
Vaid päikest näen veel läbi õielume.

Mul kostab kõrvu kellahääl nii tume
Ja rõkkamas on linna julm bulvaar.
Vaid üle kõige mahe vikerkaar
Ning loojenemas päikene on jume.

Veel kostub vedurhukeid, vastukaja
Ning päikest sõidutab nüüd pilvekelk
Siit sinna teinepoole metsaraja.

Ju aiaäären peenral õitseb nelk
Ning hüatsinte õitseb vastu maja;
Muist närtsib neist, kui tõuseb päikse helk.

Kevadel.

K. O. Juht.

Palav päike paitab palgeid,
suudleb silmi salaja,
värvib jälle põski valgeid
purpurliku punaga.

Tema tasa tungib hinge,
valdab vaikse südame,
tõmbab rinda rõõmuringe,
ajab mured kaugele ...

Kevadel, kui kaasiksõõril
võimsalt vesi vuliseb,
kui ju lõoke lendab lõõril,
laanelillgi õilmitseb —

siis on tunnetesse antud
soojuslätte imelik,
hinge leegitsema pandud
luuleilma tuestik ...

LOODUSE IMED.

VIKERKAAR.

„Üle halli lainetava mere tõuseb hetkel päädpöörivalt kõrgele pärlitest sild. Ta ilmub alles vete voolamisel ning kaob ühes sellega. Arva: kus on see sild ja kes teda nii kunstlikult säeb?“ Kes lahendab mõistatuse? — See imeilus, vürvendav sild, millest siin kõne, on meile kõigile hästi tuntud, see on — v i k e r k a a r. Kui kõneleme looduse imedest, siis ei tohi me sellesst vaikides mööda minna. Tõepoolest on mitmed rahvad vikerkaare pidanud sillaks, mis maapinda ühendab õndsate asupaigaga. Greeka jumalate naiskäskjalg Iris sammus vikerkaart mööda alla surelike juure, vanad germaanlased nägid oma langenud vägilasi samal teel Walhallasse tõusvat ning isegi mõned Indiaani suguharud on kindlad, et nende vaprad sõjamehed seda kirju õhuteed mööda Manitto*) juure rändavad, sest mitmed meist kinnitavad veel praegugi, et imeilusad värvilised mullakihid, mis leiduvad Põhja-Ameerikas Yellowstone rahvaas kuumade allikate ühtumisel kogunud jätistena, pole õieti muud midagi kui lagunenud vikerkaaresilla rusud.

Agas vaatame, mis kõneleb sellest uhkest võlitud sillast teadus ja kas tema seletus on sama huvitav kui eelmine.

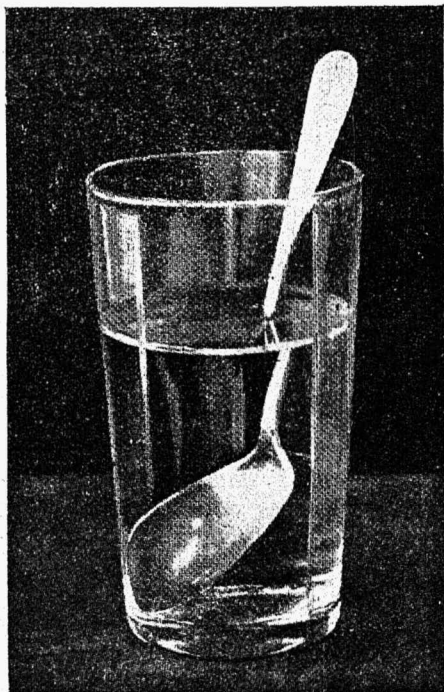
Vikerkaar ilmub alati siis, kui meie selja tagant paistab särav päike ja meie ees pilvist sajab. Iseäranis kevadel, kui ilmad on muutlikud, kus mõnel päeval tihti vihm ja päikesepaiste vaheldub, leiame neid tingimusi täidetuna, mis on tarvilikud vikerkaare tekkimiseks: siin päikesepaiste, sääil vihm. Vikerkaar koosneb tõepoolest „pärlitest“, nagu eelpool öeldi. Need

pärlid on vihmapiisad. Teame, et valgusekiired seni otsesihis edasi tungivad, kuni neile mingi optiline takistus teele ette satub. Mitmesugustes olustes, kust valgusekiir läbi rännata võib (õhk, vesi, klaas jne.), leiab ta eest isesuguseid tingimusi. Sellepärast mündab ta veidi oma suuna, kuni teda sunnitakse ühest olusest teise üle minema, näit. õhust vette. Seda võime iga päev tähele panna.

Kui lusika asetame pooleldi veega täidetud klaasi, siis näeme, et vee joone all lusika varrel on sootuks teine suun kui õhus oleva osal. Lusik näib murdunud. Õieti on lugu aga nii, et valgusekiired, mis lusikalt tulevad ja teda meile nähtavaks teevad, vees teist teed mööda lähevad, kui õhus. Nad käändakse otsestest kõrvale, nad „murduvad“, nagu ütleb füüsik. Nõnda murduvad ka päikesekiired, kui nad satuvad veetilka.

Joon. 2.

Joon. 1.

Siin sel joonisel on kujutatud õige kõvasti suurendatud veetilk, mis ühes miljonite teistega pilvest alla langeb ja kaastegev on vikerkaare kujundamisel. Me näeme kuidas ülalt üks päikesekiir tilgakesse tungib. Vähe allapoole murdudes satub kiir väikese veekuulikesse tagumisele seinale. Siit paisatakse ta nagu peeglipinnalt jällegi ettepoole tagasi, kuid allapoole endist sihti. Nüüd astub päikesekiir jälle tilgast välja ning, kuna ta satub uuesti endisesse ainesse — õhku, murdub ta jällegi natuke ja satub nüüd meie silma. Agas sellest pole veel küllalt! Me näeme, et ühe kiire asemel, mis ülalt veetilkka tungis, kuus kiirt jälle välja tulevad, s. o.: üks kiir lagunes läbitungimisel läbi väikese veekuuli kuueks kiireks, mis tähtedega P. O. K. R. S. ja V. on märgitud. Mis on selle põhjuseks?

Teame, et valgus võib olla mitmevärviline. Kui mitte rõhku panna igasugu võimalikkudele varjunditele, eraldame järgmisi värve: valge, punane, oranš, kollane, roheline, sinine ja violet. Praegu valitseb arvamine, et valgus tekib kogum ruumi täitva eeteri lainetuse tagajärjel. Kõik eeterilainetused, mis sünnivad 360 kuni 800 miljoni kõikumise kiirusel sekundis, võetakse meie närvidekava poolt „valgusena“ vastu. Nagu aga kõik meie kõrva poolt vastuvõetavad üksteisest erinevad helid olenevad kõlava keha kõikumiste arvust sekundis, nõnda kutsuvad erineva kiirusega eeterikõikumised meie silmas ise värvi valguse mulje esile. Praegu nimetasime valguse alumise kõikumispiirina 360 miljoni sekundis. Sel juhtumisel on meie silmal mulje sügavast, peaaegu pruunikas punasest värvist. Mida kiiremaks muutub kõikumine, seda heledamaks muutub see punane värv. Viimaks muutub ta oranšiks, siis kollaseks. 560 miljoni kõikumise juures tundub meile valgus rohelisena, mis kõikumiste kestva kiirenemisega muutub siniseks

*) Manitto — Põhja-Ameerika Algonkin indiaanlaste murrakus tähendab see sõna saladuslikkust, saladuslikku, vägevat vaimu.

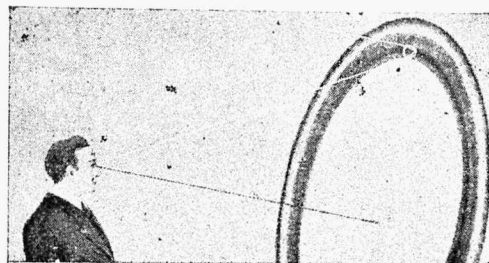
ja viimaks violetina lõpeb. 750 miljoni lõikunise juures näeme peaaegu halli violetti ja 800 miljoni juures ei suuda silm enam midagi seletada. Valguse silmaga vastuvõtmise ülem piir on kätte jõudnud ning ainult päevapildiaparaat ilmub meile, et ka väljaspool seda piiri valgust veel olemas on.

Kuidas on nüüd lugu aga valge valgusega? Valget valgust näeme alati siis, kui kõik need värvid korraga meie silmale mõjuvad. Seega peab siis valge valgus koosnema kõigist neist värvest: punasest, oranšist, kollasest, rohelisest, sinisest ja violetist. Et see tõesti nii on, ilmub meile lihtne katse. Kõik oleme vist kord sellega aega viitnud, et maailma vaadelda läbi kolmetahulise klaasi, n. n. „prisma“, nagu neid tihti kaunistusena leidub kroonlühtrite küljes. Taevas ja maa näivad läbi selle prisma kirjult palistatuna. Kui päikesekiiri sellesse prisma juhtida, siis murduvad ja jagunevad temas kiired. Pääle klaasist lahkumist pole nad enam valged, vaid on lahutatud valget valgust moodustavasse osisse, ülalnimetatud vikerkaare värvidesse. Prisma taga seinal näeme valguseplekki ilmuvat, milles leiduvad kõik need värvid. Nad muutuvad kohe jälle valgeks, kui need kogume, ühte punkti juhitakse. Seks otstarbeks vajame ainult neid kiiri koguvast klaasist, „luubist“ läbi lasta, siis ilmub kirju värvidelind, mida füüsikud „spektri“ nimetavad, asemel jällegi valge valguseplekk. Nägime juba katselüükikaga, et valgust üleminekul teise ollusse oma otsesilist kõrvale summitakse kalduma. Nüüd leiame, et valge valgus koosneb värvidest — punane, oranš, kollane, roheline, sinine ja violet. Igüks neist valguseliikidest võidab aga (mõelgem erinevalt kiirete, erinevalt tugevate hobuste pääle) talle ette säetud talkistuse isesuguselt, kaldub. — tähendab, enam ehk vähem otsesteelt kõrvale. Nõnda juhtub siis, et nende kokkukuhoid lauguneb, et üksikud valges valguses ühendatud värvid pääle läbitungimist murduvast ollusest (klaas, vesine.) ükssteise kõrvale asuvad, „spektri“ moodustavad.

See on siis see põhjus, miks meie joonisel isesugused värvid on märgitud isesuguste, üksikute värvete vastavate tähtedega. Päikesekiirt ei summitud veetilgast mitte ainult otsesteelt kõrvale kalduma ja tagasi langeva meie silma, vaid ta muudeti nihtlasi ka värviliseks valgusepuhmaks. Joonisel näeme, et tähega V (violet) märgitud kiir langeb vaateleja silma. Kui ta vähe kumarduks, siis ei näeks ta enam violetti, vaid kiirt S, s. t. sinist valgust. Veel sügavamale kumardudes satuksid roheline, siis kollane, viimaks oranš ning üsna lõpuks punane kiir ta silma. Nii võib siis veetilgast ikka ainult üks teatud värviline kiirteliik vaateleja silma langeda. Kõik teised aga satuvad silmast, kas ülalt ehk alt mööda. Nüüd pole meil aga vikerkaares tegemist ainult ühe tilgaga, vaid miljonite veetilgakadega ükssteise üle, all ja kõrvale; nõnda öelda aina veetilgakadest moodustatud seinaga. Kui nüüd endale valgusekiirte käiku neis tilkades korralikult ette kujutada ja vaadelda nurki, mille all nad meie silma satuvad, siis selgub meile kohe, et ülemistest tilkadeist punane, sügavamal asuvaist oranš ja kollane, veel maapinnale lähemal hõljuvaist tilkadeist roheline ja sinine ning et lõpuks alumistest tilkadeist violet valgus meie silma tungib. Nõnda kujuneb siis vikerkaar värvide ükssteise üle asumine, kujuneb see kirju lint.

Mispärast kujutab aga vikerkaar „kaart“, ringi osa? Miks ei kujuta ta kirju, laia linti päikesepaistel langevatest vihmapiiskadest täidetud õhukihi ulatusel? Heidame veel kord pilgu joonisele. Keegi, kes kõrgemal ehk madalamal seisab siin kujutatud vaatelejast, ei näe tilgast tulevaist värvilistest kiirtest kõigevähematki. Muidugi langeb palju rohkem päikesekiiri tilgasse kui see meie joonisel kujutetu, aga kergesti võime selgusele jõuda, et nad tilgast väljatulemisel igasse külge laiali külvatakse ning nõnda liig mõrgaks muutuvad, et

meie silmale mõjuda. Ainult mõned vähesed kiired jäävad ükssteise kõrvale, lahkuvad rööbiti ja on nendeks, mis meie silm teatud kohast näha võib. Aga missugused kiired on siis need?

Joon. 3.

Joonis 3 seletagu meile seda küsimust. Ringikujulisena mõeldud vikerkaare keskpunkti on siin vaateleja silmast tõmmatud sirge must joon, mille nimetame „vikerkaare teljeks“. Ülal on vikerkaare lindi sisesemisel veerul veetilk kujutatud, millele päikesekiired langevad. Ainult valge joonega kujutatud kiir võib pääle murdumist ja peegeldumist tilgas meie silma tabada. Valgena joonestatud valgusekiir, mis tilgast silma tungib, moodustab musta joonega, vikerkaare teljega, 42°-lise nurga, ning ainult need kiired, mis vikerkaare teljega selle nurga suunitavad, võivad silmale mõju avaldada, kõik teised jäävad mõjuta, pilutakse laiali. Joonisel on kujutatud ainult üks niisugune ülalt langev kiir. Meie võime aga endale ka silmast sajavale pilvele kiiri alla, vasakule, paremale poole, lühidalt ümber ringi tõmmatuna kujutada, mis kõik vikerkaare teljega moodustavad selle 42°-lise nurga. Tähendab kõigist neist punkttest ümber ringi võivad vihmapiiskast lahkuvad rööbiti jäänud valgusekiimpude värvilised valgusekiired silmani tungida, ning sellepärast peab valguslint ringikujuliseks muutuma.

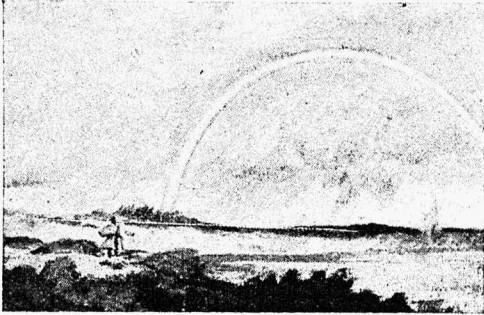
Miks aga ei näe meie vikerkaart kunagi täie ringina, vaid ainult ringi osana, paremal juhtumisel poolringina? Püüame ka selles selgusele jõuda. Juba üsna alguses kõnelesime, et vikerkaar meie ees nähtavale ilmub, kui päike meie selja taga asub. Päikesekiired heidetakse vihmapiisa poolt alati sinna külge tagasi, kus asub päike, nagu seda näeme ka vaadeldud joonistel 2 ja 3. Päike, vaateleja silm ja vikerkaare keskpunkt moodustavad alati sirge joone, nimelt selle vikerkaare telje, millest kõnelesime joonise 3 vaatlusel. Sama joont näeme ka joo-

Joon. 4.

niistel 4 ja 5. Mida kõrgemal seisab päike, seda põigim on see joon vaatepiirile, mida sügavamale langeb päike, seda rohkem kaldub vikerkaare telg vaatepiirile alla ning muutub viimaks talle rööbikuks, nagu näitab joonis 5. Kõige selgemini võime endale seda kujutella, kui joont päike — silm — vikerkaare keskpunkt vaat-

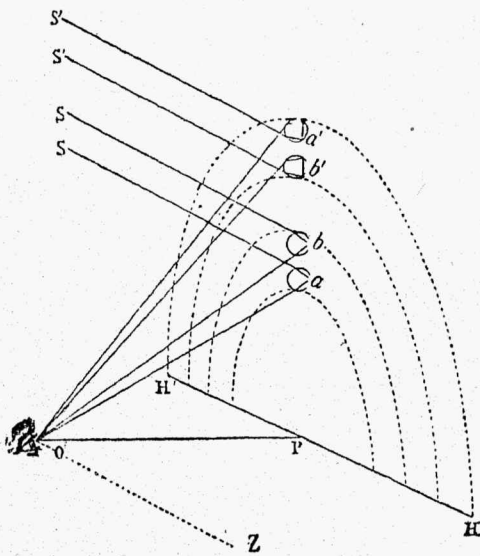
leme kui kaaluvinna, mille ühes otsas asub päike, teises otsas vikerkaare keskpunkt ja mille pöördepunktiks on silm. Tõuseb päike, siis langeb vikerkaar; langeb päike,

Joon. 5.

tõuseb vikerkaar kõrgemale. Sellepärast näeme kõrgel-seisva päikese, lõuna ajal, vikerkaart ainult väikese ringiosana, õhtul ja hommikul aga, kui päike madalal asub, on vikerkaar kõige suurem. Tõuseb päike kõrgemale kui 42° üle vaatepiiri, siis vajub vikerkaar nii sügavale, et ta vaatepiiri alla ära kaob ja nägematuks muutub. Kunagi aga ei või me vikerkaart poolringist suuremana näha. See sünnib siis, kui päike parajasti vaatepiiril asub, s. t. praegu just tõuseb ehk veereb, nagu näeme joonisel 5. Siis asub muidugi ka vikerkaare keskpunkt päikesele vastaspoolel vaatepiiri serval. Kõrgemale ei või ta tõusta, sest kui päike vaatepiiri alla vajub, variseb ka ilus värvisild mitte millessegi kokku, kuna ta ju alles valgusest ehitatakse!

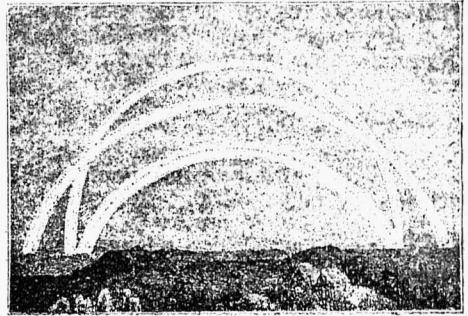
Et need vahekorrad sugugi-nii tuttavad ei ole, nagu seda võiks oletada nii igapäevase nähtuse suhtes kui seda on vikerkaar, võib iseäranis tihti jalgida õige kuulsa autorite maalidel, kus vikerkaar maastikku on asetatud. Kord on ta poolringist suurem, kord ei seis ta päikesele vastu, mida võib kindlasti teha sel teel, et neil päikesest valgustatud puude jne. varjud mitte, nagu olema peaks, vikerkaare poole ei lange, vaid sootuks mujale.

Joon. 6.

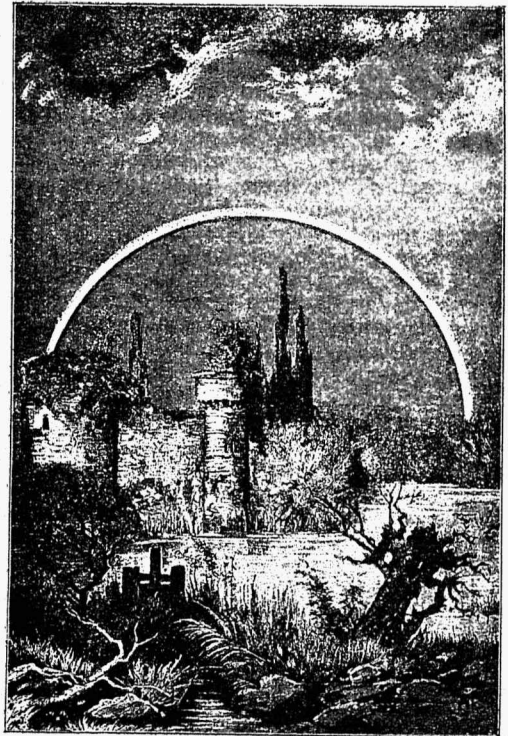
Tähelepanelik vaatleja võib tihti väljaspoolt vikerkaart veel teist suuremat vikerkaart näha, mis palju nõrgemana paistab ja kõigepäält värve ümberpööratud

järjekorras näitab. On meil pävivikerkaares punane väljaspool ja violett seespool, siis asub selles teises, „kõrvalvikerkaares“, violett väljas- ja punane seespool ringi. Juhtub isegi, et vahel veel kolmas, neljas ja viies vikerkaar nähtavale ilmub, mis aga juba harilikult sedavõrd tuhmid on, et neid ainult valgusevahedele väga tundlik silm eraldada võib; teoreetiliselt on tõenäolik, et isegi veel rohkem sääraseid värvilisi kaari tekkida võib, mis aga meie silmale nende vähese valgusekõvaduse tõttu kaduma lähevad. Kõik need kõrvalkaared kujunevad päikesekiirte mitmekordse vee- piiskades murdumise ja peegeldumise tagajärjel. Kaunis tihti nähtav kõrvalvikerkaar näit, sünnib valguskiirtest, mis vihmapiisa alumisele poolele langevad ja tilgas

Joon. 7.

ka k s k o r d a murduvad ja tagasi peegeldatakse (vaata joonis 6). Kuna iga peegeldumisega on seotud ka valgusekaotus (hoidke peegli ees tükk valget paberit ja võr-

Joon. 8.

relge peegelpildi valgust originaali valgusega!), siis peab see vikerkaar ka tuhmimana näma kui pävivikerkaar, kus kiir ainult üks kord peegeldub.

Vahel kujuneb vikerkaar veepinnalt tagasi peegeldatud päikesekiirtest. Sel juhtumisel langevad kiired vihmapiiskadel mitte ülalt alla nagu harilikult, vaid all ülles, mil juhtumisel võib kujuneda täieline ringvikerkaar ehk vahel ka ainult ta alumine osa, ning siis on vikerkaar õige kummaline, kuna ta oõnsus ei asu nagu harilikult ülal, vaid — all. Kuna vikerkaar võib kujuneda ükskõik missuguste kiirte murdumisel ja peegeldumisel veetilkaes, siis võivad kuult tagasipõrkavad päikesekiired ka sünnitada vikerkaart, olgu küll, et ta siis kunagi pole nii hele kui päikese otsekohestest kiirtest sünnitatu. Kuu valgusest sünnitatud vikerkaari on mitmel korral nähtud. Nii kõneleb kuulsa Prantsuse teadlane Camille Flammarion sarnasest vikerkaarest, mida ta vaatles 9. mail 1865. a. Ka Amerigo Vespucci, sama kelle nime järele Ameerika oma nime on saanud, kirjutas oma töödes, et 1501. a. on õõsel näinud vikerkaari ja lisab juure, et neis punane värv on sünnitatud tules,

roheline — maast, valge — õõust ja sinine — veest. Tema arvates „ei ilmu vikerkaar enam siis, kui algained ära on tarvitatud, s. o. — nelikümmend aastat enne maailma lõppu“.

Nõnda on siis teadus värvidesilla, mille valgus nagu mõistukuju ehk sümboli pääle tormi ja vihma, pikse ja kõuemürina taevavõlvile püstitab, mõistatuse lahendand. Siiski jääb ka siin veel mõndagi selgitada, nagu näit. olgu küll harva linuva valge vikerkaare tekkimise põhjus.

Näiid vast aimavad vikerkaarlased nende ajakirja „Vikerkaare“ nimetuse sübolisust:

Nagu päikesekiired selgetes vihmapiiskades esile kutsuvad virvendavat, säravat, eburõõmsalt hõikavat värvide mängu, nõnda tahab ka nende ajakiri noorte puhtas hinges äratada sääli unuivaid vourusi ja andeid sädelevaks, eluüendavaks aatelisteks tegutsemiseks!

S. Wõrishõffer. Noorsoole toimetanud Victor Neggo.

NELJASKÜMNES TEINE PÄÄTÜKK.

Koju. Hamburgis. Vaestelastekodu majaisa juures.

Veel kord läbistas „Violan“ Hiina mere ja India ookeani, peatudes siis kõige päält Kaplinnas, et süsi laadida.

Selle peatuse ajal rändasid neli sõpra muidugi läbi linna tänavate ja ronisid tahvelmäele, et endale väikest ülevaadet ka Aafrika elu ja olu, taimede ja loomade kohta muretseda. Siis jätkas laev oma teekonda Madeira saareni, kus jällegi peatuti. Siin avaldasid olud juba mitmeti euroopalist laadi.

Inglismaal peatusid mõlemad noormehed ja Mr. Gould mõneks päevaks „Violan“i kapteni aavõorastena ning asusid siis pääle siidamlikku jumalagajätmist oma sõpradega ja mitmekordseid käepigistusi ja kaisutusi Mr. Hardingtoniga ühel reisijateaurikul Hamburgi poole teele.

Inglise kaanal ja Põhjameri asusid nende seljataga. Laev libises Kuxhaveni ees ookeani soolasest veest Elbejõe vetesse. Selle asjaolu teadmise ja koduse tunde mõju avaldus kolmes sõbras õige isemoodi.

Mr. Gould ja Richard olid mõlemad kahvatumad ja tõsisemad kui harilikult. Nad ei kõnelenud ühtki ülearust sõna, Oskar seevastu hüppas ja kargas rõõmu pärast nagu pöörane edasi ja tagasi.

„Viimaks, viimaks ometi jõuan koju!“ hüüdis ta. „Kas tead ka, kui kaua Hamburgist eemal olen viibinud, Richard? — Tervelt kaks aastat. Oo, kui rõõmus olen, kui rõõmus olen!“

Richard noogutas ainult, pärast aga, kui Mr. Gould ta poole pööris, ütles ta tuksatavalt huult: „On siiski õige isesugune tundmus pärast aastatepikkust võõrsilviibimist koju poole sõita ja teada, et sulle keegi „tere tulemist“ ei ütlenud! Ainult vali, vana isand Kessler vaestelastekodust on ainuke, kes mind lahkesti mäletab. Mu lapsepõlve kaaslastel on igasse nelja tuulde laiati pillutud. Järgmise laevaga asun uuesti teele laia maailma.“

Mr. Gould ei näinud neid sõnu kuulnud olevat, ta vahtis üksisilmi avarale veteväljale. „Ei tea, kas vana hürri Kessler veel peaks elama, Richard?“

„Kes seda võib teada, sir? Kõigepäält lähen merekohtuniku juure ja siis veel täna Admiraliteedi tänavale.“

Laev libises kalameeste küladest mööda ja siis Altona sadamast läbi Hamburgi omasse. Äkki varjas Richard käega silmi ja silmitses teravalt teatud paika mastidemetsas, ja siis libises äkki tahtmata rõõmuhüüdi tema huultilt.

„„Hansa“ seisab sääli!“

„See laev, millelt salaja põgenesite, et Oskarit alatu hiinlase küüsisist päästa, eks ole, Richard?“

„Jah, seesama, sir.“

Ta lehvitas kübarat.

„Tüürimees Peters — ahoi!“

Priki pardal katkestas üks meremees äkki oma aeglast kõndimist laevalael, liitsus mütsi kuklasse ja veeretask oma „priimi“ (suutubak) ühest lõuast teise. „Poisid“, ütles ta üsna kohmetanult, „poisid, päästis nii, kui hüüaks mind keegi!“

„Nõnda see oli, tüürimees! — Säält inglaseft!“

„Peters, Peters, kas te siis mind enam ei tunne?“

Niiid alles silmas auväärt hamburglane viipavat kätt ja noormehe ilusat, pruuniks kõrbenud nägu. „Taevas tule appi!“ hüüdis ta, „see on ju Richard!“

Järgmisel hetkel oli aurik juba mööda libisenud ja läks mõne minuti pärast ankrule. Oskar lähenes vaikivale, tõsise pilguga ohvitserile. „Kas tulete ühes minuga, sir? — Oh, palun, palun, Kivi tänav ei asu siit kuigi kaugel.“

Mr. Gould ärkas äkki mõtetest. „Veel mitte,“ vastas ta, „ei, veel mitte. Aga arvatavasti külastan veel täna õhtul teie vanemaid, Oskar!“

Noormees näis õige pettunud. „Ja sina, Richard?“ ütles ta pisut jahedalt.

„Peaa kõigepäält merekohtunikule oma päralejõndmisest teatama ja siis „Hansa“ tüürimehe üles otsima, Oskar. Kes teab, kui pea see laev jälle teele võib asuda.“

„Aga, mis puutub see sinusse?“ hüüdis teine. „Ega sul ometi nii suurt tungi ei ole oma endise kapteni'ga kokku puutuda?“

Richard muigas. „Seda küll mitte, Oskar, aga vajan tüürimeest endale tunnistajaks. Sa tead ju, et Dewitshandi äkiline ilmumine Bombay sadamatrepile mu laevale tagasiilmumist takistas.“

Oskar noogutas ainult asjale endale lähemale asumata. „Nii siis näen sind alles täna õhtul?“ küsis ta lihkese vaheaja järele.

„Ma loodan.“

Oskar lahkus, süda täis viha ja pahameelt. Richard ei taha rikkast mehest lahkuda, mõtles ta, ta tahab nagu takjas ta küljes rippuda, et mind eemale tõrjuda.

Ta litsus hambad kiristades kokku. Kas Mr. Gould tõesti täna meie poole ilmub? — Vähemalt sada korda kordas ta seda küsimust.

Vahepeäl seisid Richard ja Mr. Gould sadamasillal. Neil polnud kummalgi selles suures linnas ühtki inimesehinge, kes neid oleks oodanud — nad võisid rahulikult pisut aega viita.

„Elage hästi, sir,“ ütles meie sõber ohet tagasi hoides. „Teie asute siis Troonipärija võõrastemaja elama? Tohin ehk ometi endale seda vabadust võtta ja teid vahepeäl vahel külastada?“

Mr. Gould surus Richardil kätt. „Mitte ainult seda, Richard, te peate mulle töötama iga päev mind külastada, vähemaltki ilma minuta ette võtta ja kõigepäält mitte uut teenistust võtta enne mulle sellest teatamata. Kas lubate seda mulle?“

„Muidugi, sir. Olen teile teie lahkuse eest lõpmata tänulik.“

„Nõnda siis, täna pärast lõunat! Siis jutustate mulle, kuidas teie asjad merekohtniku juures läksid, eks ole? Nii siis, jälleägemiseni!“

Nad lahkusid kumbki ise suunas, siis aga peatus Mr. Gould esimese poeakna juures nagu juhtumisi, kuni Richard hoopis ta silmist kadus. Niipea kui ta oli kindel, et keegi teda enam tähele ei või panna, muutis ohvitser varem võetud sihi ja pööris kärel sammul paremat kätt Admiraliteedi tänavale. Niiid võis selgesti näha, et ta siselinnas päris kodus oli.

Sääl ta asus, see hall, vana, kõrge ja järsu katusega maja, linnavapiga ukse kohal ja kõrgesti võlvitud sissekäiguga — tolleaegne, pärast kohtukojana tarvitatud Hamburgi vaeslastekodu.

Pikalt kaalumata vajutas Mr. Gould uksekäepidet ja astus majja, ning mõne minuti pärast seisis ta ühes väikeses, aia poole minevate akendega toas vastamisi vana, öökuusesse rietatud, prillidega härraga. Kui Gould ametnikult küsis, kas ta vahest veel üht endist selle asutuse kasvandikku, nimega Richard Wittenberg, mäletab, tõukas isand Kessler kiire liigutusega prilli juusteni üles ja sama kiiresti jälle alla ninale. „Richard Wittenberg?“ kordas ta, „jah, miks mitte, mäletan küll. Ta oli mu armsam kasvandik, ja meeldis mulle ta varajasemast lapsepõlvest saadik; aga et peab muidu nii tubli poisi vara olema rikkunud. Ta on Bombays laevalt alatult põgenenud ja annaks Jumal, et ta kunagi enam oma jalga Hamburgi ei too. Mulle oleks see teadmise hirmus valus, et ta igasugu roimarite ja muude ühiskonna jätiste hulgas vanglas peab istuma!“

„Mida aga,“ lisas ta sügavasti hinge tõmmates, „mis oleks see, mida te minu käest põgeneja kohta teada soovite saada? Kas tunnete teda?“

Mr. Gould noogutas. „Ma jõudsin temaga täna Borneost siia, härra Kessler. Hamburgi kohtud ei saa Richardit ta põgenemise pärast karistama, selle eest vastutan ma teile. Kuidas see kõik juhtus, seda võib ta teile ise jutustada. Eestkäät on mul üks teine asi lahendada, milleks teie lahket kaasabi palun. Kaheksateistkümneme aasta eest olete Richardi ema isiklikult näinud, eks ole?“

„Jah, härra — —“

„Ernst Gould on mu nimi!“

„Nii siis, härra Gould. Jah, olen Richardi ema näinud, kuid ainult surnuna.“

„Seda ma tean. Kas see vaene naisterahvas oli noor ja ilus, härra Kessler, kas oli tal tühe, tüme juus ja väikesed käed?“

„Silmatorkavalt väikesed! Jah, mäletan seda kindlasti, härra Gould.“

Niiid pistis ohvitser käe tasku. Ta tõmbas säält mngreröövlite dshonkilt kättesaadud väikese pildi välja ja näitas seda ametnikule. „Kas see on selle vaese naisterahva näopilt?“

Isand Kessler korraldas prilli ninal ja uuris hoolega pildikest. Siis noogutas ta vaikselts endamisi pääd ja lausus: „Jah, jah, see ta on, see ta on, olen selles päris kindel. Kas te ei leia ka, et poeg on emale väga sarnane, härra Gould? — Te tunnete ju Richardit, nagu praegu ütlesite! — Ta on nagu vaese naisterahva silmist lõigatud.“

„Aga,“ lisas ta juure, „mul on veel teisi eksimatuid asitõendusid olemas. Oodake, ma toon nad siia.“

Ta ruttas minema ja ilmus peagi jälle mingi paberisse mässitud asjaga, mis osutus pruuni-mustatriibuliseks naisterahva riiuks. „Vaadake, härra Gould, see on see ilikond, milles Richardi surnud ema esimest ja ainukest korda olen näinud — nähtavasti sama kleit, milles ta maalikunstnikule pildistamiseks istus!“

Mr. Gould puudutas värisevatel kästel riüdi. Ta pi-

gistas hambaid kuuldavalt kokku. „Ma tunnen selle ära!“ ütles lühikese vaheaja järele.

Härra Kessler vaatas talle uurivalt otsa.

„Ning kas teil ka selle ammuüindinud asja jälgimiseks tööpoolest päris tõsine ja täiesti aus põhjus on olemas, härra Gould?“ küsis ta uurivalt.

Mr. Gould oli kahvatu kui surm.

„Näi tõesti, kui Jumal seda teab — jah!“

„Hüva, siis peate ka viimase asitõenduse näha saama!“

Ta käänis paberi, millesse kleit oli mässitud, veel kord ümber ja kaks tihedasti täiskirjutatud kirjalehte lamaski sügavasti liigutatud, väriseva mehe silmi ees. „Leidsin selle kirja selle kleidi taskus, härra Gould,“ ütles ta.

Ohvitser heitis üheainsa pilgu tihedatele ridadele, siis tungis äkki kõik veri ta näkku. „Tänu Jumalale!“ hüüdis ta hõisates, „Jumalale tänu, see siin on ümberlõikamatu tõendus! Kas Richard teab midagi sellest kirjast, mu härra?“

Ametnik raputas pääd. „Ei,“ vastas ta, „poiss ei näinud mulle selleks veel küllalt küps olevat. Tol korral lõikasin ma ta ema juustest ühe väikese salgu ära ja lasin selle kunstliselt kokku põimida. Ta kannab seda, kui ma ei eksi, ühes kapslikeses endaga kaasas. Tunneb ka seda kleiti, aga kirjadest ei tea ta praegu veel midagi. Ma tahaksin talle need kord hiljem üle anda.“

Mr. Gould sirutas käe välja. „Kas siis veel üks teine kiri on olemas?“ küsis ta imetusega.

„Jah, mu härra. See näib vastus olevat, vähemalt selle algus, ja igatahes surnud naisterahva enda käega kirjutatud.“

„Vastus sellele kirjale?“

„Jah!“

Mr. Gould haaras ulatatud lehe pihku. Ta taarus, kogu tuba näis ringi käänavat ja meelemõistuseta langes ta pikali sohvale, millel istus.

Vana vaestelastekodu majajäsa ei ilmutanud selle sündmuse puhul mingit ehmatusi, ümberpöörduvalt, ta noogutas päris rõõmsa näoga pääd, aetas meelemärkusetu lamaja mõnusamini ja hõõrus ta otsaesist äädikaga.

„Seda ma arvasingi,“ pomises ta, „seda arvasingi!“

L Ö P P .

Isa ja poeg. Gouldi elulugu. Piik tulevikku.

Sel hetkel avas keegi ukse.

See oli Richard. „Tere päevast, härra Kessler!“ hüüdis ta rõõmust särava näoga, katkestas aga sohval lamajat silmates äkki oma sõnu, „Mu Jumal, mu Jumal — mis temaga on juhtunud?“

Vana ametnik pani mõlemad käed kõrge kasvuga noormehe õlale. „Ei midagi, ei midagi, Richard,“ ütles ta. „Kui suureks oled kasvanud, mu poiss! — Miks ei kirjutanud sa mulle kogu aja ühtki sõna?“

„Ma palun, lubage mind Mr. Gouldi juure, härra Kessler!“

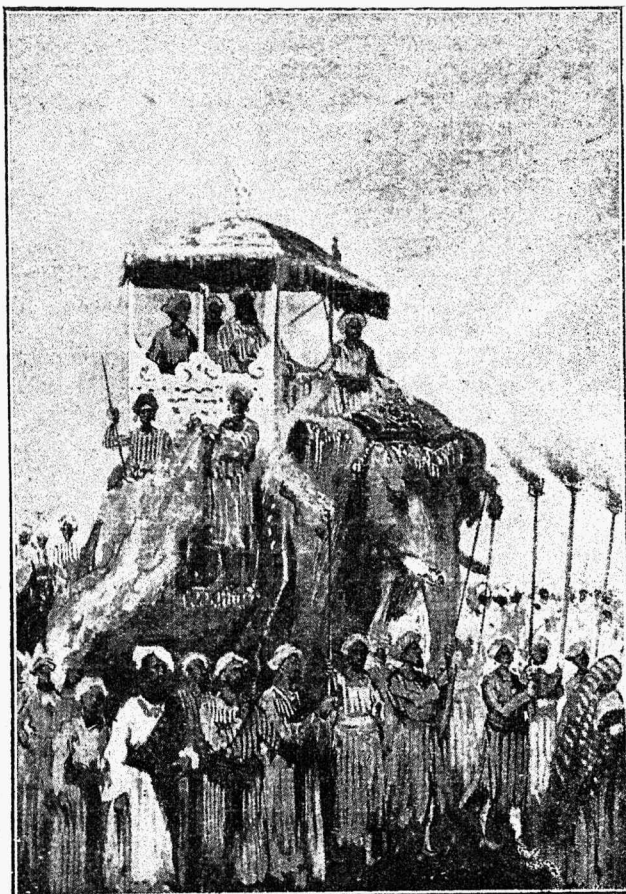
Aga vanamees hoidis ta kinni. „Ütle mulle, kas tunned teda lähemalt? Kes see isand on?“

„Mees, kes mu elu on päästnud, härra Kessler, isegi mitmel korral.“

Vanamees vangutas pääd. „Ja muud midagi, mu poiss? Kas isand Gould ei ole sulle kunagi midagi mõista annud?“

„Ei, ei kunagi! — Mis siis on juhtunud?“

Ta ustava, vana kasvataja pilk otsis Richardi pilku. „Ma tahan sulle öelda, mida usun, mu poiss: härra Gould on sinu isa!“

Richard seisis nagu kivistunud paigal. „Minu isa?“ kordas ta imetusega.

„Jah, seda usun, mu laps — tule, lähme ta juure!“

Mr. Gould käänis pääd ja vaatas ümberringi. Ta pilk tabas praegu noormeest, „Richard, mu poeg!“ hüüdis ta ainult, aga ta häälekõlas tundus sarnane õndsalik rõõm, et see vana, sooja siidamega vaestelastekodu majajäsa sügavasti liigutas. Tasakesi minema hülilides, jättis ta mõlemad ükski oma esimese, kõike valdava rõõmuga.

Tund aega hiljem sõitsid Mr. Gould ja ta poeg vooimehega linnast välja Vallivärava taha, et sääl üht kallist hauda külastada. Ohvitser oli nüüd oma surnud naise poolvalmis kirja läbi lugenud. Ka Richardit oli ta mõlema kirja sisuga tutvustanud ja talle jutustanud, kuidas see tookord nõnda oli juhtunud, nagu oleks ta oma naise ja lapse armuta saatuse hoole jätnud.

Tema ja ta kangekaelse vanaisa vahel oli õige halb vahakord valitsenud, mis sellega lõppes, et isa end soo-

üks temast lahku löi ja talt alandlikku andekspalunist nõudis eme, kui oma käe lepituseks pakub. — Vaevalt abiellunud, asus poeg oma noore naisega Berliini ja, kui ta sääl kohe edasi ei jõudnud, lahkus ta Indiasse, et laias maailmas oma õnne otsida. Ta naine oli lahkumiseks oma nõusoleku avaldanud, et mitte oma mehe kavatsusi murja ajada; aga ta polnud Berliinis kohta leidnud, kus oma ülespidamist oleks võinud teenida, ja otsustas seepärast Hamburgi oma mehe vanemate juure minna, et vähemalt oma vastsiindinud lapse jaoks ulualust ja abipaluda. Ta mees kirjutas Inglismaalt ühe kirja täis ustavat armastust ja palus teda vastuse Bombaysse kunj nõudmiseni saata. Selle lohutusega siidames asus ta Hamburgi poole teele. Säält, pärast seda, kui ta oma mehe vanematega täielise lepituse lootis saavutanud olevat, tahtis vaene noor olevus Indiasse kirjutada ja kallist põgenejat kodumaale tagasi kutsuda.

Nii seisis kirjas, mille ta nähtavasti kohe pääle Hamburgi jõudmist posti kavatses anda.

Siis aga astus surm vahele. Puudus ja ärevus lõpetasid vaese, noore ema elu, kui Hamburgi tornid juba ta silmade ette kerkisid. „Bombaysse jõudes,“ lõpetas Mr. Gould, „ja leides, et sinna mingit kirja pole jõudnud, kirjutasin suures mures olles kohe uuesti Berliini, ei saanud aga muidugi mingit vastust. Isegi politsei ei teadnud midagi, minu naise korteri peremehed ei teadnud mulle muud teatada, kui et mu naine ära oli reisinud. Ma pärisin tema ja enda vanematelt teateid, kõik asjata. Tõesti, mu poiss, milles ma pojana võib olla olen patustanud, selle eest olen isana kümnekordselt pidanud kannatama. Kus viibis mu kaitsetu laps? — Ligi kaheksateistkümmene aasta jooksul röövis mult see piinarikas küsimus ööde une ja päevade rahu. Jumal on mulle sinu tagasi annud. Ta imeteod ei lõpe kunagi!“

Ikka uuesti kaisutas ta oma vastleitud poega. „Kas sa kõnelesid merekohtunikuga?“ küsis ta siis äkki, „kuidas sääl lood seisavad, mu poiss?“

Richard raputas pääd. „Ta oli välja läinud,“ vastas ta, „seepärast jõudsingi nii kürest Admiraliteedi tänavale. „Hansa“ jääb veel mõnemeks nädalaks siia. Seda teatati mulle kantseleis.“

Ilus pärg asetati hauale, siis sõitsid isa ja poeg merekohtuniku juure, kus Richardi põgenemislugu kerge vaevaga rahuldavale lõpule viidi.

Alles hilja õhtul, hulk aega pärast kokkulepitud tunniaega jõudsid Gould ja Richard Kivi tänavale Oskari vanemate juure.

Rõõmus lastekära kõlas neile vastu. Poeg ja vend oli pika võõrsil viibimise järele koju jõudnud, see lasi kõike vaesust, kõike häda unustada. Nad hõiskasid läbisegi, see vaese kirjutaja arvurikas lastekari, ning isegi ema vaevatud nägu hülgas täna noorenenema.

Oskari nägu muutus tulipumaseks, kui ta Mr. Gouldi Richardi seltskonnas nägi. Nii siis siiski. — Seda oli ta ju ammugi arvanud! Richard tahtis rikast häätegitjat üksi kasutada.

„Isa! Ema!“ hüüdis ta, „see on Mr. Gould, kellest teile juba jutustasin! — Oo, sir, kui lahke teie poolt, et siiski meid külastama tulite!“

Ohvitser pööris noormehe vanemate poole ja tereatas neid väga lahkesti, siis võttis ta oma poja käest

kinni ja sundis teda lähemale astuma. „Ning see siin?“ küsis ta naeratades, „kas teil oma vaprast päistja — minu ainukese poja — jaoks tervitust ei ole, Oskar?“

„Muidugi, muidugi,“ kogeles teine üsna kolmetaumilt. „Palun, võta ometi istet, Richard. Või nii,“ lisas ta juure, „sa oled siis Mr. Gouldi poeg ja pärija?“

„Jah,“ ütles Richard, ja Gould jutustas lühidalt viimastest sündmustest, siis kutsus Richard Oskari kõrvale.

„Ma võin nüüd oma isa pääle mõju avaldada kahekordselt sinu ja su omaste eest hoolt kanda,“ ütles ta lahkesti. „Küll näed, ta aitab teid kõiki hädast välja pääseda.“

Oskar ei vastanud ja Richard andis talle meeleldi aega saatuse ootamatu pöördega koduneda.

Õhtu-möödus imekiirelt. Röömsad inimesed ei vaata harilikult kella. Mr. Gould oli vaese kirjutaja kõige lahkemal kombel kõnelema avatlenud. Ta lasi teda takistamatult õhulosse ehitada ja kiimitas ainult vahel: „Jah, nõnda teeme seda!“ vanamehe sõnu, kuna nooremad läbisegi naersid ja naljatasid, jutustasid ja küsisid ja emake käsi kokku pannes ju südames Jumalat tänades vaikselt nende juures istus. Alles üsna hilisel õhtutunnil tuli Oskari vanematele äkki meele, et nende majas juba üle kuue kuu üks Richardile adresseeritud kiri tema tulekut ootas. Nüüd ulatas isa ta vabandust paludes Richardile.

„Misjonär Körnerilt!“ lisas Oskar juure.

Richard avas kirja ja luges selle teistele ette. Auväärt õpetaja teatas selles kõigest, mis pärast tema ja Oskari lahkumist misjonikülas oli juhtunud, thugide vandeseltsi hävinemisest, tööde seisukorrast, uue kiriku ehitusest jne. — Dshumbo, meie armas sõber ja kaaslane, on hää tervise juures ja kannab mind, kui pean reisima või mõnes teises külas jutlustama, nii kindlasti oma turjal vastavasse paika, et isegi kiskjaid röövloomi enam karta ei tarvitse. Hondin pole unustusse jäänud, ei elevandi ega meie, inimeste, juures, kes teda armastasime. Ta haud on lilled alla peidetud. Ma istutasin sellele ühe palmi ja riputasin selle okstesse väikesi linnupuure, nüüd kõlab sel vaiksel paigal nende laul ja lõõritamine kogu päeva nagu ülestõusmishümn.

Mu naine ja lapsed, Thumal ja teised meie kaaslased tervitavad teid südamest, samuti ka mina.

Teie ustav, isalik sõber

Karl Körner.“

Suure huviga olid kõik päält kuulanud, täiskasvanud seepärast, et nad teadsid, missuguseks hoolsaks, enast-salgavaks kaitsjaks õpetaja Körner suurimas hädas nende lastele oli olnud, väikesed aga seepärast, et said kuulda midagi Dshumbost, kelle seljas nende vend oli tohtinud ratsutada. Vesteti veel kaua mõnusat juttu, kuni viimaks lahkumistund kätte jõudis, olgu küll ainult lühikeseks ajaks; sest noored sõbrad jäid lähemasse vaherkorda ja läbikäimisesse, mida ka siis ei katkestatud, kui Richard jälle merele läks. Ta ei suutnud oma kord valitud elusihist loobuda ning ta isa jättis talle ses asjas täiesti vaba voli.

Oskar hakkas kaupmeheks. Ta ei olnud mereelu kunagi suuremalt armastanud. Nüüd loobus ta sellest ja

astus õpilasena suurde ja kuulsasse ärisse, et pärast Mr. Gouldi raamatupidajaks hakata. Ka Oskari isale muret- ses Mr. Gould niisuguse koha, et kõik ülespidamismured lõpulikult kadusid.

Oskar häbenes suuremeelse Richardi kahtlustamise pärast ja mõlemad jäid parimaiks, ustavamaiks sõpra- deks kuni raugaeani.

Peagi juhtis Richard juba üht isa laevadest ja sattus oma reisidel mitte ainult jälle Kalkuttasse, kust ta mis-

jonikiila ja Houdini hauda külastas, vaid ka Saravaki, kus ta radsha Brooke'i elanikkude poolt armastatud ja austatud valitsejana ja linna õitseva ärilise keskkohana eest leidis. Pärast rahu kindlustamist oli radsha oma pe- rekonna India mannerilt Saravaki üle toonud ja elas sääl õnneliku mehana rikkalikult õnnistatud tegevuses hästi korraldatud riigielu loojana.

Vana tubli Toldi oli pika, ausa elu järele kõrges va- naduses radsha maalossis igavesele unele suikunud.

E. Kana kaks vana Eesti tüüpi.

Ahastus.

Eesti vanem XIII aastasajast.

NOORTE KAASTÖÖ: MISSUGUSEKS LOOKSIN OMA KODU.

Väljavõtted teistest võistluskirjatöödest.

Missuguseks looksin oma kodu? See on kena küsimus, sest kodu on inimesele üks armsamatest paikadest ja sellest tahan ma häämeelega kõnelda. Kui mul juba kodu on, siis tean ka, missuguseks ta tulevikus teen. Lauuluisa Kreutzwald ütles juba ammu, et ta kodu kasvama mäeb ja see oli ka õige, sest Eesti kodud on tõesti kasvanud. Tema ei mõtelnud aga sellega mitte ainult üht väikest kodu, vaid tervet Eesti rahvast, kes sel ajal viletsas orjailkses oli. Ajad muutusid aga peaaegu ja Eesti sai iseseisvaks vabariigiks, millest sel ajal, võib olla, undki ei nähtud. See jutt sin ei käinud veel mitte minu kodu kohta, vaid näitas, et mõned üksikud inimesed meie rahva tulevikku juba ammu ette aimasid. Minu kodu peab tulevikus palju ilusam olema kui ta praegu on. Maja teeksin ma õige suure ja ilusa, kus palju tubasid sees. Ka turnisaali teeksin sinna. Väljast kaunistaksid teda suvel ilusad lilled ja puud, mille

otsas linnud võiksid laulda ja pesitseda. Ka Eesti lipp peaks õues lehvima. Seestpoolt kaunistaksin oma toad Eesti tähtsamate tegelaste piltidega ja mitmesuguste ilusadega, nii et ta täiesti ilusaks ja armsaks koduks oleks. Kõik hädad ja ilusad kombad peaks seal aset leidma, kuna viinajoomine ja tubaka- suitsetamine kadugu. Hans Kõks, Koonga 6-klassiline algkool, Pärnumaal.

Minule on kodu väga armas, sellepärast tahaksin mina ka seda igatepidi ilustada ja kaunistada. Kõige- päält peaks minu kodu olema puhas ja kaunis. Ah, missugused lilled ja ilupuud võiksid minu kodu üm- rust kaunistada. Ükski töö ei oleks raske minu kodu kaunistamiseks. Elumaja oleks ilus ehitus, ava- rate akendega, et päike oma kiired saaks tuppa saata soojust ja valgust andma. Muretsem ka selle eest, et mul kodus lõbus oleks. Selleks olgu hääsisulised

raamatud ja ajakirjad, gitarr või midagi muud sellestarnast mänguriista. Ilus viljapuuaed, kus palju magusat vilja kasvab ja isegi tulutoovad mesilased ei puuduks. Eeskujulik, armas ja meeldiv peab minu kodu olema, et igauks sääl häämeelega viibiks. Palju linnulaulu ligidal võsas tahaksin ka häämeelega kuulda, selleks hoian ja kasvatan noort metsa, ilusat võsastikku, kus kevadõhtul ööbikud laksutavad ja hommikul värskes õhus kägu kukub. Veel sooviksin, et maja jõe ligidale ehitataks, et sääl vaiksetel õhtutel vee sulisemist kuulatada. Aga sellepärast ei jätaks ma ilulise külje pärast majapidamist hooletusse, ta peab ka tarvilist tulu tooma.

See kõik on minu unistuste kodu.

Ellen Adamson.

Koonga 6-kl. algkooli 6. klassi õpilane.

Missuguseks looksin tulevase Eesti kodu!*)

Mina tahaksin näha tulevast Eesti kodu järgmiselt: Eestimaa oleks kõige suurem riik ilmas, teiste riikide poolt austatud ning vägev riik. Inimesed on kõik targad, lõbusad, leidlikud, õnnelikud ning armastavad oma kodumaad.

Koolid. Koolimajad on puhtad, valged ja avarad. Igas koolis on turnisaal ja muud ruumid. Korrapidaja tuleb väikese lennukiga ja maandub ühele platvormile: Sääl on väike nupp; kui sellele vajutada, siis lähevad aknad lahti. Nüüd lendab korrapidaja sisse ja teeb ühe ukse lahti. Sinna toovad poisid oma lennukid. Poisid lendavad lennukitega kooli. Raudteed ei ole. Pingid on kivist, et oleks siledam kirjutada; et külm ei oleks, siiskitab elekter nad soojaks. Kirjutamist õpitakse I, II ja III klassis, IV klassist pääle on juha igal pingil kirjutusmasin. Igas koolis on suur ja täielik raamatukogu. Maal on puhtad, avarad ja õhurikkad koolimajad.

Haigemajad. Hüпноosi abil tehakse inimesi terveks ja pannakse magama, siis unustab inimene kõik, mis on ennem sündinud. Haigemajad on puhtad ja ilusad. Pooled ruumid on tühjajad, lõunast õhtuni viibivad haiged ühel poolel, teisel poolel on nad hommikust lõunani. See on selleks, et haigemajades alati värsket õhku oleks; ka on hoolitsetud päikese eest. Haigemajade juures on suured aiad ja pargid, suur osa haigemajade maal.

Tallinn tulevikus. Tallinn on suurem kui New-York. Majad on 70-kordsed. Majas võib rännata ühest kohast teise rööbastel. Majad on nii paigutatud, et iga korter värsket õhku ja päikese valgust saaks ning majade korrad on rõngastele ehitatud, et nende aknaid igale poole võib keerata: nii võivad kõik toad ja korterid päikest saada. Igal korral on ise toad: ühel magamistoal, teisel söögitoal j. n. e. Majades on üks kord aiaga ja mänguplatsidega. Seda kastetakse, et tolm ei oleks. Majad on avarad, ilusad ja õhurikkad. Igal majal on lennuki maandumispaigad. Tallinnas asuvad kõige paremad oma- ja välisrahva kinonäitlejad, kunstnikud ja kirjanikud. Siin ehitatakse suuri laevu. Siin on veel suured haigemajad, kaubamajad, tehased, vabrikud, mis elektriga käivad. Liikumisabinõudeks on auto ja lennuk. Tee on laudsile ja valatud betoonist.

Linnas ja maal. Maal ja linnades on liikuvad raamatukogud, kinod ja teatrid. Igas linnas ja maal on Eesti kirjanikkude, kunstnikkude ja vabadussõja kaugelaste mälestussambad. Keegi ei ole tööpuuduses, pole vaeseid ega õnnetuid, ka vargust ei tunta.

Elu maal. Igal inimesel on maal kolmekordne maja. Majad on ühes stiilis, avarad, puhtad ja õhurikkad. Igas külas on mitu poodi, kooli, teatrit ja arsti ja igalpool on oma raamatukogu. Igas talus on kunst-

nikkude ja kirjanikkude pildid ja teosed. Iga talu juures on suur aed, põllud ning karjamaad. Inimesed on targad, neil on suured karjad loomi, kõik elavad rikkalt ja ausalt. Põllutööriistad pannakse elektrijõul käima. Maal käiakse jahil ja kasvatatakse metsa. Maal pole sauma ega kaevu, igas talus on vann ja kraan. Loomalaudad on puhtad, igas talus on küüni, kus põllutööriistad sees. Igalpool on kinnitatud kinnitusseltsides majad, aiad, põllud, loomad ja laudad. Suurtest soodest loigatakse kõige paremat turvast.

Kunst ja kirjandus. Inimesed peavad lugu oma rahva kunstist ja kirjandusest. Samuti on igalpool ka muuseumid, kuhu pääseb ilma rahata, sääl on vanade eestlaste asjad, maalid, tööd ja pildid. Ka kunstikogusid on palju. Maal on suured teed, kaevandused, igalpool on elektrivalgus.

Vabaduspäeval. Vabaduspäeva mälestatakse igal aastal. Vabaduspäeval on suured paraadid, loengud ja pidud.

Siis on Eestimaa üks imedemaa, kus kukked kulda söövad.

Kalevipoeg.

Kodu, vaba Eesti kodu, milline suurepärane hõise ja kõla meis sõnus. Milliseks looksin enese kodu, vaba Eesti kodu? Palava palve saadan Kõrgemale, et hoiduks kodu. Kodu on arenemisastmel, kuid näeksin teda kõrgel kultuurilisel. Ühke olen Eesti kodu pääle. Ühke Eesti sõjaväe ja päälükute pääle. Põrmus kummardan Eesti vahvuse ja visaduse ees, kui põgenes vaenlane, jättes enese lipud vahvate Eesti sõjameeste jalge alla. Ja sellest vahvusest kasvab Eesti kodu. Ühke olen enese kodu pääle, kui rahvas oleks karske ja raputaks jällestusega enesest pahad viisid ja moed ja kõik kodu häid käekäiku silmas peaksid. Ainuke palav soov põleb mu hinges püha tulena; aidata, kohendada, korraldada kodu. Tahaksin ehitada, rajada, saagida. Tahaksin kodu näha hülgepäikese heledama säraga üle külvatud. Tahaksin kodumaal kaevata, künda, äestada kuni on muld peen. Tahan väetada kuni muutub hall, kõva sööt mustaks viljakandjaks mullaks. Sood ma kraavitaksin, kivid kaaluksin ja külvaksin pääle kultuurvilja, mis loksaks sinisena endise auruse soo asemel, millel kuldset terad kaaluksid kõrre.

Friida Taakel,

Heimtal — Viljandi.

Hallid, kokkuvajunud, suitsunud tared paistavad meile Eestis tihti silma. Halb on elada sarnases elumajas. Niisked, madalad hurtsikud, kus leivast veel aset põrsad, kanad ja teised koduloomad. See on veel mälestus orjaajast. Kuid vabadus on kaunim kõigest. Nüüd, kus oleme vabad, on tarvis julgeoleku pärast tööd teha. Teie, noored, võite selleks kõige rohkem kaasa aidata. Edumeelsed, tehke rahva kasuks tööd! Aidake neid, kes pimedad ja vaimust vaesed. Haridus levib, kuid seda on veel vähe. Haridust peaks rohkemale noortele osaks saama. Haridusega käsikäes käib inimeste arenemine. Noorte pärast on tulevik. Kaunistagem ja ehtigem endi elumaju ja nende ümbrust.

Noore, kasvava kodu hääks peame pühendama endi jõu, elu, teaduse ja tegevuse. „Päetehis pead sa leiba sööma,“ ütles Jumal, ja neid sõnu tuleb kõigil austada. Meie esivanemad, kes mõisatööl vaeva näha said, teavad nende sõnade tähtsust väga hästi. Vanemad, kes meid kasvatanud ja hoidnud, on tõesti suure tänu väärt. Vanemate abil oleme nii kaugemale jõudnud ja jõuame veel edasi. Töö on, mis viib soovitud sihile. Kaunistagem endi kodu, et sääl kaunim oleks elada. Olge agarad endi ettevõtteis, kodu kaunistamises.

Hans Laine.

Triigi 6-kl. algkool.

*) Toimetuse märkus: Teema pole täpselt tabatud. Oli antud: Missuguseks looksin oma kodu? Kuid avaldame töö ta huvitava mõttekujutuse tõttu.

„Kodu, mu kullane kodu!“ Vaat nii, just nii. Kullaseks tahan ma ta luua. Aga kuidas luua? Suur küsimus!

Nagu vanasõna ikka ütleb, et iga algus raske on, nii on ka tõi. Aga noh, ma hakkain süüdi päale. Praegu olen ma kirglik spordiharrastaja ja usun, et ma ka edaspidi selleks jään. Praegu käin koolis ja kool muretseb selle eest, et meil spordiabinõud oleksid. Kui aga ükskord jäädavalt koolist lahkun, pean ise need endale muretsema. Noh, hää tahtmise juures saab ka kõige raskemad asjad kätte, miks siis mina ei peaks saama endale mõnusat spordituba. Ja kui mul see juba on, no siis olen väga rõõmus. Ja minu sportimise eesmärk on veel see, et kui Eesti noorsugu tublisti kehakarastuse eest hoolitseb, mis musklid tugevaks ja vaimu teravaks teeb, siis Eesti niikaugele jõuab, et keegi, ka suurriigidki, sõjaga enam meie päale ei julge tulla. Ja siis pole meie väikesel kodumaal enam oma vabaduse eest, mis nii kallilt, verega, ostetud, midagi kartat. Ühtlasi saaks ka spordituba mulle nagu lohutajaks. Kui mu meelt keegi kurvastanud on, lähen ma spordituppa ja unustan lõbusate harjutuste juures kõik oma kurbuse, ja mustad murepilved lendavad minust siis tuulekiirusel minema. Ka oma naabritel luban oma spordiriistadel harjutusi teha.

Teiseks tähtsamaks toaks minu tulevases kodus on kirjutustuba ilusa ja puhta sissesäide ja suure kirjutuslauaga. Ja siis kui mu süda spordist enam suurt rõõmu ei tunne, astun ma kirjutustuppa, istun laua ääre ja hakkain Eesti rahvale mõnd uudisjuttu kirjutama ja ka ajakirjadele kaastööd tegema, iseäranis aga „Vikerkaarele“. Ka klaveri kavatsen endale osta, sest lootan, et uudisjuttude kirjutamine ja ajakirjadele kaastöö tegemine ka mõndagi sisse toob. Oma ilusa ja armsa kodu tahan ma puudesse peita, et tormid teda mitte purustama ei pääseks. Ja kui siis ilusatel, sivistel puhkepäevadel päike palavasti paistab, lähen välja jalutama. Kõik see ilus ümbrus, ilus kodu, need teevad mu meele nii ülirõõmsaks, et ma väljas enam ei pääsi viibida, vaid tuppa lähen, klaveri taha istun ja tuttavat laulu mängima hakkain, mis järgmisel kolab: „Kodu, mu kalline kodu!“ Ja siis ütlen: „Nüüd on mul kodu, kallane kodu, niisugune, nagu ta peab olema!“ Ja nii kaugele jõudnult võime juba lauluisa F. R. Kreutzwaldi ennustust: „Kaugelt näen kodu kasvama,“ käesolevaks ehk olevikuks pidada, sest kes võib siis nüüd veel öelda, et Eesti kodu pole kasvanud?

M. Bergmann.

Koonga 6-kl. algkool,
Pärnumaal.

Looksin oma kodu haljendavate nurmede ja niitude vahele! Istutaksin ta ümber suure metsa ja kaunistaksin teda kenamate roosidega. —

S siis lähaksin nõtkuval soole, kus jändrikud kased ja männid samblasel soopinnal kasvavad, ja teeksin ta kultuurmaaks. Sinna ehitaksin kodu, kus asub õiglus ja rahu. Laukaid süvendaksin ja muudaksin neid selgeteks ja puhtateks järvedeks, kus vesi päikesekiirte paistel kristallina hiilgaks. Tooksin järve nobedalt ujuvad kalad, veepinnale valged luigid, kes liugleksid valgete purjepaatidena sinaval veel.

Kuid inimese kodu ei ole üksi maja, kus ta sündinud ja elab, vaid terve maa, mis ta sugurahvale kuulub, on talle kenamaks koduks. Armastan emakest — maad, kus mu hääl kiikunud ja linnukesed mulle laule lõõritanud, ja pean teda oma koduks!

Juba aastasajad tagasi löid eestlased Läänemere kaldale oma vaikse kodu. Meie esivanemad asutasid oma kodu selleks, et valitseks sääl õiglus, rahu ja rõõm. Aastad möödusid. Raudne orjake purustas rõõmu Eesti kojast, hävitas õigluse vaikselt eestlaselt ja rahu oli nende kodust kadunud! Ilus aeg oli mööda. Jälle möödusid aastad, Kalev tuli koju. Eestlane kosus, kasvas, ja rahu ning rõõm tuli maale, kuid mitte täiesti. Salauss jäi ta südamesse ja ta ei saanud õiglust, mis teda lühelise pärjana hallil ajal oli ehtinud. —

Kui üle maa käis vabadussõda, siis ärkasid inimesed unest ja kõlisesid mõõgad ja tapperid isamaa poegade vaprades kätes — saadi vabadus!

Möödusid kolm, neli aastat, hakkas ununema veri, mis valatud vabaduse eest, ja eestlane läks ükskõikseks. Tõi erutust 1. detsember, kuid kui kauaks, on küsitav?

Nüüd looksin oma kodu — kooli, kus sirguksid õiglasel noored, kes oleksid meie kodumaale õiglasel kodanikud, kel poleks südames valet ega pettust! Ilus oleks siis Eestis elada! Niisuguse päikesepaistelise kodu looksin ma.

Rõõmula neid.

Tallinn.

Nüüd oleme vabad, vabal Eesti pinnal.

Tahame näidata, et mõistame hinnata suurt ohvrit, mida meie kangelasel meie eest isamaaaltarile toonud — tahame näidata, et mõistame kalliks pidada maad, mida nad oma verega meile vabaks ostnud.

Kord on tulnud meie kätte tegutseda. Mitte seisma ja päält vaatama ei taha me jääda, vaid tahame ehitada oma kodu.

Julge südamega, ilusate lootustega asusid kord tööle meie esiisad — seda tahame meiegi teha.

Tahame umbrohu välja kitkuda meie sööti jäänud põldudele ja teda viljakandvaks muuta; tahame meie viletsate suitsutarede asemel ehitada avaramad eluruumid, kus ei kiratseta, vaid elatakse elurõõmsalt ja vabalt.

Oleme ju noored, meie hing on täis puhast piüet töötada kodule ja süda täis helgemaid lootusi. Meie käsivartes on tugevat noorusjõudu ja kärsku vaim otsib vaid tööd, et väsimatult üles ehitada kaunis, lihtne Eesti kodu. Tahame töötada vara hommikust hilja õhtuni, siis kannab meie töö ka väärtuslikku vilja. Ja tööd on meil palju, teda jätkub noortele ja vanadele. Ei ole tarvis ümber vaadatagi, igalt poolt hüüab töö: tulge! tehke ja looge omapärast ja ilusat.

Ühes on kevad, loodus tärkab ja ehib end kaunimate ehetega. Meiegi elus on kevad, suur, mitmekordne kevad.

Põhjamaakas vandik.

Tallinn.

Mina looksin oma kodu isamaale iluks: looksin ta päikesetaoliseks, mis oma kuldsete kiirtega maad valgustaks. Looksin ta kõigile eeskujuks. Nii ilusaks, kuid lihtsaks looksin oma kodu, et kõige rikkamad ja uhkemad mehed teda nähes rõõmuga adrakäsi puud pihku võtaksid ja mustavaid vagusid üles künnaksid, et omagi kodu niisuguseks luua. Teeksin ta niisuguseks, et kõige arglikumadki linnud ilma mingi kartuseta minu pihult teri nokkisid.

Lilled õitsevad, linnud laulavad, rohi haljendab ja iganüks tõttab rõõmuga oma tööle. Rõõmust ja õnnest ei pea sääl millalgi puudust tulema. Kui leiduvadki mõned murepäevad, siis saadakse kerge vaevaga nendest jagu. Aga inimesed ei pea sääl mitte hellitatud olema ega tööd kartma, vaid julgesti peab tööle vastu astuma ja kartuseta kõigist raskustest üle saama. Ja sellegi juures peavad nad rõõmsad ja õnnelikud olema. Orjad ei pea nemad olema, vaid vabad ja haritud. „Kalevite“ järeletulijad, kes tööd teevad ja kirjandusest lugu peavad. Paradiisi sarnaseks tahan ta luua! Kõige kibedamatel aegadel peab ta vanadele ja väetitele varjuks olema. Kõige suurematele tonnidele peab ta varjuks olema.

Vaadake, niisuguseks piüian oma kodu luua, mitte rahaga, vaid tööga.

Morgan.

„Viribus unitis“ — ühisel jõul!

Noored, saagu see hüüdsõna meie hääleks, mis alati kajaks meie hinges.

Noored — meie eesmärk on olla inimkonnale ja kodumaale kasulik.

R. Usenberg — Tallinn.

Ülesannete lahendused.

Pythagorase vastus „Vikerkaares“ nr. 19.

Kui möödunud aeg üksuseks võtta, siis järelejäänud on $2 \times \frac{2}{3} = \frac{4}{3}$ ehk kui möödunud aeg võtta 3-na, siis järelejäänud võrdub 4. Kui ööpäevas oleks 7 tundi, siis võrduks möödunud aeg 3 tunniga, kuid ööpäevas on 24 tundi, siis oli kell Pythagorase vastuse ajal $24 \times \frac{3}{7} = 10\frac{2}{7}$.

„Vikerkaares“ nr. 23 ilmunud „pildimõistatuse“ seletus.

Alguses tuleb tähtede järjekord ära märkida: T on esimene, N — teine, A — kolmas j. n. e. Üldse on 13 tähte. Iga lill tähendab üht sõna, järelikult sisaldab otsitav lause 7 sõna. Pääle selle on igal taimel 13 lehte, milline arv vastab antud tähtede arvule. Silmatorkavalt on osa lehti keerus — nendega tulebki arvestada.

Esimesel lillal on näit.: VI-s, X-s ja XIII-s keerus; tähendatud arvudele vastavad tähed: M(VI), S(X) ja I(XIII) — nendest tuleb esimene sõna kokku süüda, see oleks: M I S. Nõnda leiame terve lause, mis järgmine:

Mis ei jõua osavus
Seda jõuab usinus

„Vikerkaares“ nr. 24 ilmunud Unkase ülesande lahendus.

Usin — nisu.

Juhan Jõumehe mõistatuse lahendus.

(„Vikerkaares“ nr. 24).

Väike rändlind — pääsuke.
Arv — üks.
Metall — tsink.
Raudasjade tegija — sepp.
Naisterahva nimi — Epp.
Meesterahva nimi — Pärt.
Samasugune — Peeter.

Nii saame Eesti maadleja Pütsepa nime.

Lahendus ülesandele „Kas tunned hästi Aafrikat?“

(„Vikerkaares“ nr. 25).

M a s k a r e e n i
T o m a a t i s i d
K a s a b l a n k a
S a k a l a a v i d
P i r a m i i d i d
M o s a m b i k i
A b e s s i i n i a
T a n a n a r i v o
T a n g a n j i k a
G i b r a l t a r i

Ruutudes olevad tähed annavad ülalt alla lugedes Mo-sambiiki väina nime. Larissa.

Matemaatika ülesande lahendus „Vikerkaares“ nr. 25.

$$x = 6 \frac{1}{4}.$$

$$y = 1 \frac{1}{4}.$$

Ülaltoodud ülesannete lahendajate nimed: Albert Kukk, Ed. Bruhlin, A. K. R., Põhjala, Täheratsanik, E. Lepistu, Fritz Kask (Rakverest), K. Korsen, Konksu Bern, Eikeegi, Edmond Dantes, Sulev, Ilun, Kasestu, Väike Teele (Prangliist), Liisu Uibopuu, Paul Tõldsepp, Delavaar (Tartust), Ott, Abram Andreivitsch, Märt Mõru.

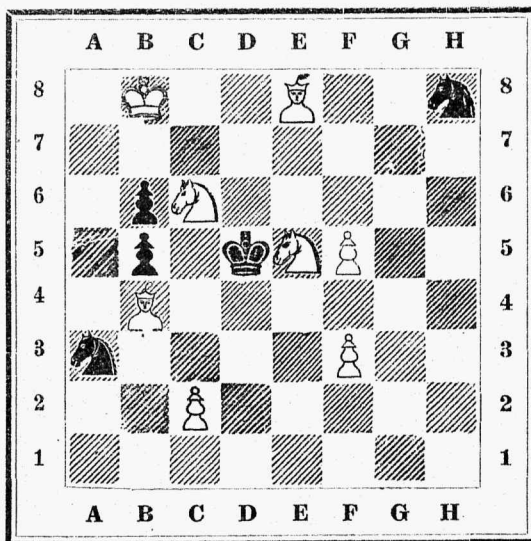
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 59.

Kokku säädnud A. Jakobson (Tartus).

„Vikerkaare“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kb8, Ob4 ja e8, Rc6 ja e5, Ec2, f3 ja f5.
Mustad: Kd5, Ra3 ja h8, Eb5 ja b6.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

V. Mikenas'i ülesande nr. 55 lahendus.

1. Le2 — e8, Kc4: d3,
2. Rd1 — b2 annab matt.
1. (Le2 — e8), Kc4 — d5,
2. Le8 — c6 annab matt.
1. (Le2 — e8), ükskõik,
2. Le8 — b5 annab matt.

Õiged lahendused saatsid:

Raoul Pärnpuu, Alfons Pachel, Konstantin ja Vladislav Subotsch (kõik Tallinnast).

A. Jakobsoni ülesande nr. 56 lahendus.

1. Lc8 — c6, Rd8: c6,
2. Rg5 — e6 annab matt.
1. (Lc8 — c6), O ükskõik kuhu,
2. Lc6 — e4 või — b6 annab matt.
1. (Lc8 — c6), e6 — e5,
2. Lc6 — d5 annab matt.
1. (Lc8 — c6), Rf7 ükskõik kuhu,
2. Lc6 — d6 annab matt.
1. (Lc8 — c6), g4 — g3,
2. Rg5 — f3 annab matt.

Õiged lahendused saatsid:

V. Mikenas, Raoul Pärnpuu, Alfons Pachel, Vladislav ja Konstantin Subotsch (kõik Tallinnast).

PE $\frac{A}{708}$ 25, 1/26
1

